

คำชี้แจง

ประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยใหม่ได้บันทึกไว้ว่า เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๙๕ ทางกรเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ ในข้อหาว่า กระทำความผิดฐานเป็นกบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักร อันเป็นข้อกล่าวหาที่ร้ายแรงใหญ่หลวง และก็อาจกล่าวได้ว่า ท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ เป็นท่านผู้หญิงคนแรกในประวัติศาสตร์ชาติไทย ที่ถูกจับกุมโดยข้อหากระทำความผิดดังกล่าว และที่คงจะเป็นท่านผู้หญิงคนสุดท้ายด้วย แม้ว่าท่านผู้หญิงต้องถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจคุมขังอยู่ถึง ๙๔ วัน อันเป็นระยะเวลาสูงสุดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจคุมขังผู้ต้องหาที่อาญาได้ แต่เมื่อครบกำหนด ๙๔ วันแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้ปล่อยท่านผู้หญิงให้ได้อิสรภาพโดยมิได้ดำเนินคดีใดๆทั้งสิ้น กรณีนี้อาจถือได้ว่าเป็นการก่อกวนแก่งตุงทางการเมืองและใส่ร้ายป้ายสีที่สกปรกโสมมที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทย กองบรรณาธิการ "ประวัติสาร" เห็นสมควรนำเรื่อง **เมื่อข้าพเจ้าถูกกล่าวหาว่าเป็น 'กบฏ'** อันเป็นข้อเขียนจากประสบการณ์ของท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ เองมาลงพิมพ์ไว้ เพื่อเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้คนไทยรุ่นนี้และรุ่นต่อไปได้รู้จัก และเข้าใจได้ถึงพฤติกรรมของคณะบุคคลผู้กุมอำนาจรัฐในระหว่าง พ.ศ.๒๔๙๐ ถึง ๒๕๐๐ ที่อยู่ยุติธรรมและสกปรกเพียงไร

เมื่อข้าพเจ้าถูกกล่าวหาว่าเป็น ‘กบฏ’

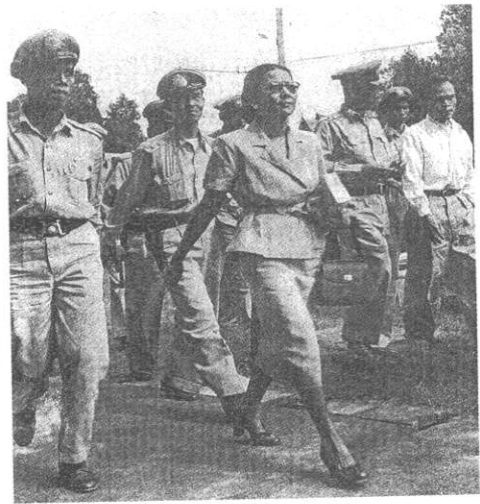
โดย ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์

หลังเหตุการณ์รัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๙๐ ได้ประมาณ ๑ สัปดาห์ ความวุ่นวายของบ้านเมือง ความปลอดภัยของข้าพเจ้าและลูกๆ ซึ่งข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะถูกคุกคามเช่นเดียวกับเช้ามืดของวันที่ ๘ พฤศจิกายน ที่คณะรัฐประหารใช้รถถังและปืนกลกระหน่ำยิงใส่ทำเนียบท่าช้างอีกหรือไม่

ข้าพเจ้าได้พาลูกๆ ไปหลบร้อนพึ่งเย็นที่บ้านพักนาวิกโยธิน อ่าวเตยงาม สัตหีบ ซึ่งพล.ร.๓ ทหาร ข้าหรือญาติ ได้ให้การต้อนรับอย่างดี

จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๙๑ สถานการณ์เริ่มที่จะคลี่คลาย และลูกๆ ข้าพเจ้าควรจะเข้าเรียนตามปกติ ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจย้ายจากทำเนียบท่าช้างมายังบ้านป้อมเพชร ถนนสีลม

ทำเนียบท่าช้าง ริมน้ำเจ้าพระยา ถนนพระอาทิตย์ เป็นบ้านพักประจำตำแหน่งเมื่อคราวที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ ให้นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในรัชกาลที่ ๘ และได้พำนักที่นี่เรื่อยมา เมื่อมี

คุณหญิงพูนศุข พนมยงค์

พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส (๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘) และในวาระที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. ๒๕๔๙)

ส่วนบ้านป้อมเพชร ริมคลองสีลม เป็นบ้านที่ข้าพเจ้าเติบโตมา ในบริเวณบ้านมีบ้านหลังเล็ก เป็นเรือนหอของข้าพเจ้ากับนายปรีดีที่คุณพ่อคุณแม่สร้างให้ แม้ว่าจะพระยาชัยวิชิตวิศิษฏ์ธรรมธาดา (ข้า ณ ป้อมเพชร) คุณพ่อของข้าพเจ้าถึงแก่อนิจกรรมไปก่อนหน้านี้นานหลายปี คุณหญิงเพ็ญ ชัยวิชิต (สกุลเดิม สุวรรณศร) คุณแม่ข้าพเจ้ายังคงอยู่เป็นหลักที่พึ่งของลูกๆ หลานๆ

เมื่อ ๕๐ กว่าปีก่อนนี้ ถนนสีลมเป็นถิ่นอาศัยของเจ้านาย ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และชาวยุโรป ถนนราดยางขนานคู่กับคลองสีลม มีตารางจากบางรักถึงศาลาแดง และแล่นต่อไปยังประตูน้ำ

ข้าพเจ้าจัดการให้ศิษย์และวาทินี ลูกสาวคนเล็กสองคนเป็นนักเรียนประจำที่ ร.ร.เซนต์โยเซฟคอนเวนต์ สุดาลูกสาวคนรองเป็นนักเรียนไปมา นั่งรถรางจากบ้านป้อมเพชรมาลงที่ป้ายคอนเวนต์ สุขปรีดาลูกชายคนที่สองเรียนที่ ร.ร.กรุงเทพคริสเตียน ส่วนปาลบุตรชายคนโต เดิมเรียนชั้นเตรียมปริญญาปีที่สุดท้ายของ ร.ร.เตรียมปริญญา มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (ต.ม.ธ.ก.) ด้วยเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมืองที่กระทบมาถึงครอบครัวเราจึงสอบไม่ผ่าน

ข้าพเจ้าพักอยู่ที่บ้านป้อมเพชรประมาณ

ปีกว่าๆ ร้านกาแฟหน้าบ้านเป็นที่ชุมนุมของสันติบาลนอกเครื่องแบบ ข้าพเจ้ามีตำรวจติดตาม “อารักขา” ไปทุกแห่งโดยไม่ต้องร้องขอ ครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าพาปาลไปหาหมอบุญสุวรรณศร ที่คลินิกแถวบางรัก ตำรวจนอกเครื่องแบบขับรถตามมาติดๆ ขากลับข้าพเจ้าบอกให้ปาลขับรถผ่านไปที่ถนนคอนเวนต์ แล้วเลี้ยวเข้าบ้านหลวงชาติตระการโกศล (เจียมลิมปิชาติ) อธิบดีกรมตำรวจในขณะนั้น ซึ่งภรรยาของท่านเป็นญาติข้าพเจ้า

ต่อจากนั้นไม่นาน คุณหญิงดอริส ราชานุประพันธ์ ภรรยาชาวอังกฤษของพระยาราชนูประพันธ์ (เปีย บุนนาค) ได้มาหาข้าพเจ้าที่บ้านป้อมเพชร ปวารณาตัวจะนำจดหมายของข้าพเจ้าไปมอบให้นายปรีดี โดยอ้างว่าทราบดีว่านายปรีดีหลบซ่อนอยู่ ณ หนใด ข้าพเจ้ามิได้รู้จักมักคุ้นกับคุณหญิงผู้นี้มาก่อน นอกจากรู้สึกฉงนสนเท่ห์แล้วข้าพเจ้าได้ตอบปฏิเสธ “ความหวังดี” ของเธออย่างนุ่มนวล

ข้าพเจ้ารู้สึกเกรงใจคุณแม่ จึงขออนุญาตมาอยู่กับลูกๆ ตามลำพังที่บ้านพูนสุข บริเวณป้อมเพชรนิคม ถนนสีลม แล้วย้ายมาบ้านถนนสาทรเหนือในเวลาต่อมา

ชายแปลกหน้า ใส่หมวก สวมแว่นตาดำ ผลัดเปลี่ยนกันเฝ้าหน้าบ้านข้าพเจ้า

เมื่อไม่นานมานี้ ข้าพเจ้าพบเอกสารชิ้นหนึ่ง สีเหลืองกรอบ เป็นรายงานของสันติบาล เมื่อ ๕๑ ปีมาแล้ว มีตำรวจนายหนึ่งที่รักความเป็นธรรมนำสำเนาส่งมาให้ข้าพเจ้าทางไปรษณีย์*

*คัดมาจากรายงานของสันติบาล ส-ก.๒ วันที่ ๒๔๗๖๘/๙๓ วันที่ ๒๖ ธ.ค. ๙๓ ซึ่งอีกวิธีนี้เป็นไปตามผู้รายงาน-พูนสุข

ส-ก.๒ วันที่ ๒๔๗๖๘/๙๓ วันที่ ๒๖ ธ.ค.๙๓

เรียน ผู้หมวดฯ

ตามคำสั่งให้กระผมสืบความเป็นไปในบ้านคุณพลศุข เป็นรายบุคคลนั้น กระผมขอให้ทราบดังต่อไปนี้
บุตร

๑. นายปาน พนมยงค์ บุตรชายคนโต อายุประมาณ ๑๙ ปี ขณะนี้ทำงานเป็นเสมียนอยู่ในกระทรวงต่างประเทศ และเป็นนักศึกษา ม.ธ.ก. ออกจากบ้านเวลาประมาณ ๗.๓๐ น. เวลากลับไม่แน่นอน มีนิสัยโอบอ้อมอารี ไม่หัวสูง ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับการเมืองและความเป็นไปของประเทศต่าง เป็นหัวหน้าคนหนึ่งของพวกนักศึกษา

๒. นางสาวธิดาฯ บุตรสาวอายุประมาณ ๒๑ ปี สมของพิการ ไม่สมประกอบ อยู่กับบ้าน

๓. นางสาวสุตาฯ เป็นบุตรสาวคนรอง อายุประมาณ ๑๘ ปี กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์

๔. เด็กหญิงศุสดีฯ เป็นบุตรหญิง อายุประมาณ ๑๓ ปี กำลังเรียนเหมือน ๓

๕. " วาณีฯ " " ๑๐ ปี "

คนในบ้าน

๑. นายประกาศ เสวตนิษฐ เป็นนักศึกษา ม.ธ.ก. อายุประมาณ ๒๗ ปี รูปร่างสันทัด แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ทำงานอยู่กรมโฆษณาการ ออกจากบ้านเวลา ๘ น. เป็นชาวอยุธยา ชอบสนทนาเกี่ยวกับภาพยนตร์ ตะคอน เครื่องแต่งตัวและการเที่ยวเตร่ อยู่บ้านมักช่วยทำอาหารและขนมต่างๆ ไม่มีหัวในทางที่จะเคลื่อนไหวทางการเมืองแต่ประการใด การติดต่อกับบุคคลภายนอกชอบคบกับเพื่อนในกรมที่มีหัวไปในทางเดียวกัน

๒. นายปลั่ง มีจุล เป็นนักศึกษา ม.ธ.ก. อายุประมาณ ๒๘ ปี รูปร่างค่อนข้างสูง ผิวขาวบาง ทำงานอยู่กรมคณะรัฐมนตรี ออกจากบ้านเวลา ๗.๓๐ น. รับประทานอาหาร ไม่เที่ยวเตร่ มีนิสัยตลกค่อนเวลาอยู่บ้านมักดูหนังสือ แต่ถ้าคุณพลศุขไม่อยู่ มักจะคลุกคลีวิ่งไล่จับเล่นกับพวกเด็กในบ้าน เห็นจะไม่มึนนิสัยทางการเมือง เพราะจะยุ่งๆเกี่ยวกับการสนุกสนานและผู้หญิงมากกว่า

๓. นายมงคล มีจุล เป็นนักศึกษา ม.ธ.ก. อายุประมาณ ๒๖ ปี ทำงานอยู่ที่สภาเศรษฐกิจ รูปร่างสันทัด ออกจากบ้านเวลาราว ๘ น. กลับประมาณ ๑๗ น. ไม่เที่ยวเตร่ ชอบกีฬา มีนิสัยดี เวลาอยู่บ้านชอบท่องและดูหนังสืออยู่บนห้องของตนเอง เป็นน้องชายนายปลั่ง ทั้งสองคนเป็นชาวจังหวัดสิงห์บุรี เคยอยู่กับครอบครัวนี้มาตั้งแต่ครั้งทำเนียบท่าช้าง แต่ก่อนนี้เคยเป็นลูกศิษย์วัดราชประดิษฐ์

นับแต่นายปรีดีหลบหนีไป นอกจากทำหน้าที่แม่แล้ว ข้าพเจ้ายังต้องทำหน้าที่พ่อด้วยดูแลอบรมสั่งสอนลูกๆ ข้าพเจ้าทำงานอดิเรกด้วยการทำขนมเค้กชาย บางทีก็เป็น Marble cake บางทีก็เป็นขนม Blitz torte ญาติมิตรชมว่าขนมอร่อย แต่รายได้ไม่มากนัก เพราะข้าพเจ้าใช้ชีวิตอดิเรกที่มีคุณภาพ ราคาเยียมสูงตามคุณภาพของขนม ปาลบอกกับข้าพเจ้าว่า “คุณแม่ทำขนมขายเป็นเรื่องดี แต่ขอให้คนทั่วไปซื้อกินได้ด้วย” Marble cake ที่ข้าพเจ้าทำขายชิ้นละ ๑ บาท ในตอนนั้นถือว่าราคาแพงแล้ว

อาจเป็นเพราะความเคยชินตั้งแต่ใช้ชีวิตร่วมกับนายปรีดี ข้าพเจ้าติดตามข่าวสารๆทั้งในประเทศและต่างประเทศอยู่เสมอ วิทยุและหนังสือพิมพ์เป็นสื่อของการรับรู้เรื่องราวต่างๆ

ในปี พ.ศ.๒๔๙๕ ได้เกิดสงครามที่คาบสมุทรเกาหลี เกาหลีใต้ภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตร รวมทั้งประเทศไทย ได้อาศัยนามของสหประชาชาติฝ่ายหนึ่ง กับเกาหลีเหนือ ซึ่งมีทหารอาสาสมัครราษฎรจีนร่วมรบและสหภาพโซเวียตหนุนช่วยด้านยุทธปัจจัยอีกฝ่ายหนึ่ง (หลังจากนั้นสิบกว่าปี เกิดความขัดแย้งด้านอุดมการณ์และผลประโยชน์ของชาติระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียต เป็นเหตุให้สหภาพโซเวียตเรียกร้องให้จีนชำระเงินค่ายุทธปัจจัยในสงครามเกาหลี) ไฟสงครามเหมือนดังไฟลามทุ่ง มีที่ท่าจะขยายเป็นสงครามโลกครั้งที่ ๓

ปาลได้ขอให้ข้าพเจ้าร่วมเซ็นชื่อคัดค้านสงคราม เรียกร้องสันติภาพสากล ข้าพเจ้าเซ็นชื่อในกระดาษที่มีผู้ลงนามก่อนหน้านี้อย่างไม่รีรอ ไม่ต้องปลุกกระดม ไม่ต้องอธิบายเหตุผล

ข้าพเจ้ายังจำเหตุการณ์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ ภาพทหารญี่ปุ่นยาดราทัพเข้ามาในแผ่นดินไทย ภาพเปลวไฟสีแดงฉานจากระเบิดที่ทิ้งลงตรงสถานีรถไฟบางกอกน้อย ภาพตัวเองที่ต้องอุ้มลูกสาวคนเล็กลงหลุมหลบภัยอย่างซูลมุน ภาพของคนที่ต้องสูญเสียผู้เป็นที่รักในยามสงคราม...

การคัดค้านสงครามของผู้รักสันติภาพเป็นความผิด เป็นการก่อกบฏในสายตาของรัฐบาล ครั้นแล้ว ในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๙๕ ตำรวจได้ทำการจับกุมนักหนังสือพิมพ์ นักการเมือง ทนายความ นักศึกษา โดยตั้งข้อหาว่าร่วมกันยุยงก่อให้เกิดความแตกแยกไม่สงบขึ้นในบ้านเมือง อันเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญารัฐนวกบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักร ซึ่งชื่อที่เรียกกันทั่วไปคือ “กบฏสันติภาพ”

ในจำนวนนี้มีนักคิด นักเขียน นักหนังสือพิมพ์อย่างคุณกุหลาบ สายประดิษฐ์ แพทย์ผู้บำเพ็ญตนรักษาคนไข้อย่าง นายแพทย์เจริญ สืบแสง ฯลฯ

หลังจากนั้น ๓ วัน ระหว่างที่ปาลซึ่งถูกเกณฑ์ทหารไปเมื่อเดือนเมษายน ลาป่วยมาพักผ่อนอยู่ที่บ้าน เจ้าหน้าที่ตำรวจได้มาตรวจค้นและจับกุมปาล ได้ตัวปาลแล้วยังได้หนังสือและนิตยสารที่ตีพิมพ์ในสหภาพโซเวียตติดไม้ติดมือไปฝากเจ้านาย ปาลถูกนำตัวไปขังที่กองปราบฯ สถานีตำรวจสามยอด ก่อนที่จะควบคุมตัวไว้ที่โรงเรียนพลตำรวจในบริเวณกรมตำรวจ ปทุมวัน ข้าพเจ้าพยายามทำจิตใจให้เข้มแข็งเพื่อเป็นกำลังใจให้ลูก ครั้นตำรวจถอยกลับไป ข้าพเจ้าวิ่งขึ้นไปชั้นบน น้ำตาแห่งความเจ็บปวดไหลพร่างพรูออกมาสุดที่จะตัดทานได้

ขณะถูกตำรวจคุมตัวกลับจากศาล

ภัยการเมืองเข้าใกล้ตัวข้าพเจ้าทุกขณะ แต่ข้าพเจ้าไม่เคยคิดว่าสักวันหนึ่งจะมาถึงตัวเอง

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ข้าพเจ้ามีกำหนดการ ไปเป็นเจ้าแม่ให้คุณศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์ (เสนีย เสาวพงศ์) หมั้นหมายเครือพันธ์ ปทุมรส บุตรสาวคุณเฉลียว ปทุมรส อดีตราชเลขาในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล งานจัดขึ้นที่บ้านพระยานลราชสุวัจน์ (ทองดี วณิชพันธ์) ญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิง

เมื่อทำพิธีหมั้นเสร็จแล้ว ขณะสนทนาทุกซ่สุขกันอยู่ มีรถตำรวจแล่นเข้ามาในบ้าน นำหมายจับมาควบคุมตัวคุณเฉลียว

นายตำรวจคนหนึ่งหันมาทางข้าพเจ้า และถามว่าเป็นใคร ทั้งๆเขารู้จักข้าพเจ้าเป็นอย่างดี

เมื่อได้รับการยืนยันจากเจ้าคุณนลฯ ว่าข้าพเจ้าเป็นใครแล้ว เขาจะควบคุมตัวข้าพเจ้าไปกรมตำรวจ เจ้าคุณนลฯ เป็นอดีตรัฐมนตรี ยุติธรรม มีความรู้เรื่องกฎหมายดี

กองสันติบาล กรมตำรวจ
ที่ทำงานผู้หญิงพุนศุขถูกคุมขังเมื่อ ๔๘ ปีก่อน

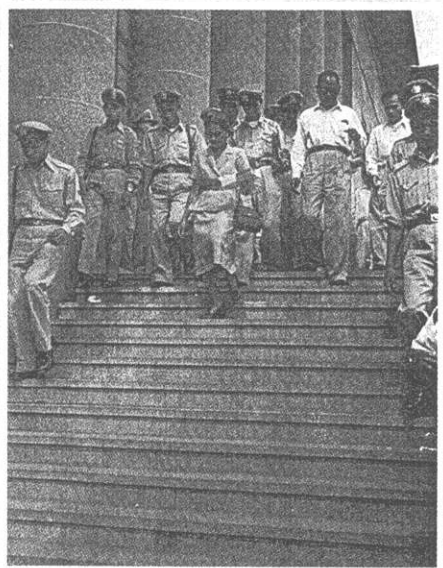
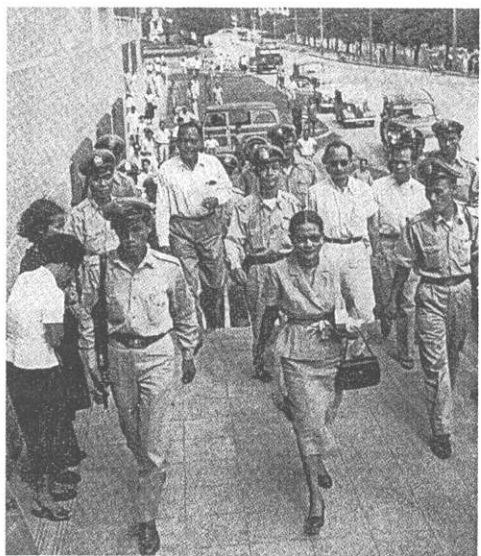
“ไม่มีหมายสั่งจับ จะจับไปได้อย่างไร”

เจ้าคุณนลฯถาม

พ.ต.อ.อัศนี ยิ่งกมล ยืนยันว่าได้เห็นหมายจับข้าพเจ้า และกำลังมีเจ้าหน้าที่อีกชุดหนึ่งไปจับข้าพเจ้าที่บ้านถนนสาทร

ข้าพเจ้าสูญเสียอิสรภาพ ณ บัดนี้ พ.ต.อ. อัศนี อนุญาตให้ข้าพเจ้านั่งรถส่วนตัว โดยมีตำรวจนั่งนำรถไปด้วย ก่อนที่ข้าพเจ้าจะขึ้นรถได้วานคุณศักดิ์ชัยโทรศัพท์บอกคุณฉลบชลัยย์ พलगูร มิตรแท้ของข้าพเจ้า วานเธอช่วยดูแลการตรวจค้นที่บ้านถนนสาทร แต่บังเอิญว่าวันนั้นคุณฉลบฯ ทำบุญเลี้ยงพระ ไม่สามารถมาที่บ้านถนนสาทรได้ทันที

ตำรวจพาข้าพเจ้าไปยังกองสันติบาล และ

ศาลาญา

บนรถสองแถวที่นำผู้ต้องหาไปเรือนจำลหุโทษ

ให้ข้าพเจ้ายืนรออยู่หน้าห้องทำงานห้องหนึ่ง
ข้าพเจ้าได้ยินเสียงดังสั่นลอดบานประตูบังตา
ออกมา

“จับเอามาทำไม?”

แม้จะไม่ใช่ตัวผู้พูด แต่ก็รู้ว่าต้องเป็นผู้
เป็นใหญ่ในกรมตำรวจ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์
อธิบดีกรมตำรวจ เจ้าของคำขวัญ “ภายใต้ดวง
อาทิตย์นี้ ไม่มีอะไรที่ตำรวจไทยทำไม่ได้”

ถ้าจะว่า “จับมาทำไม” ก็น่าที่จะให้ลูก
น้องปล่อยตัวข้าพเจ้าทันที แต่การณ์หาเป็นเช่น
นั้นไม่ ข้าพเจ้าถูกพันธนาการด้วยโซ่ตรวนที่
มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า หนักอึ้งและยังรัดยั้ง
แน่น เป็นเวลา ๘๔ วันเต็ม

ตำรวจนำข้าพเจ้ากลับมาที่บ้านถนนสาทร
ก่อนถึงบ้านแวะรับลูกสองคนที่โรงเรียนเซ็นต์
โยเซฟคอนแวนต์

๒ วันก่อนเมื่อตอนपालูกถูกจับ บ้านถนน
สาทรถูกรื้อถูกค้นไปที่หนึ่งแล้ว มาวันนี้ตำรวจ
รื้อค้นอีก ขณะเดียวกัน ตำรวจอีกชุดหนึ่งยังไป
ค้นบ้านป้อมเพชรด้วย ราวกับว่าจะหาเอกสาร
สำคัญ หรือจะหาใครที่หลบซ่อนให้ได้

ข้าพเจ้ายืนยันว่าจะนำลูกคนเล็กสองคน
ไปนอนที่สันติบาลด้วย เพราะที่บ้านไม่มีญาติ
ผู้ใหญ่ดูแล

กลับมาที่กองสันติบาลอีกครั้ง และอีก ๒
วันต่อมา ข้าพเจ้าถูกนำตัวไปทำประวัติผู้ต้อง
หา เจ้าหน้าที่ตำรวจจับหัวแม่มือข้าพเจ้า เรียง
เรื่อไปจนครบสิบนิ้ว กดลงบนจานหมึกสีดำ
ก่อนที่จะประทับลงในแผ่นกระดาษ

สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ การพิมพ์
ลายนิ้วมือเป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ ตาม
ที่ข้าพเจ้าทราบ “พวกนักโทษในข้อหาอุกฉกรรจ์
ต้องทำประวัติและพิมพ์ลายนิ้วมือ”

ข้าพเจ้าพยายามระงับเสียงสะอื้นให้ดัง
อยู่เพียงในอก นัยน์ตาเหม่อลอยไปข้างหน้า
อย่างไร้จุดหมาย

“จะบ้าหรือ” เจ้าหน้าที่ตำรวจถามข้าพเจ้า
ไม่มีคำตอบจากข้าพเจ้า สงบนิ่งและเฉย
เฉย เพียงพอแล้วสำหรับคำถามที่หมิ่นหยาม
ข้าพเจ้าค่อยๆทบทวนตนเองว่าทำผิดอะไร
หรือถึงถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏภายในและภายใน
นอกราชอาณาจักร

ข้าพเจ้าถูกนำมาคุมขังในห้องเดียวกับ
คุณนิ่มนวล ชลภูมิ ซึ่งถูกจับก่อนหน้าข้าพเจ้า
๒ วัน ในข้อหา “กบฏสันติภาพ”

คุณทองเปลว ชลภูมิ สามีนุ่มนวลเป็น
ด็อกเตอร์ทางกฎหมายจากฝรั่งเศส ภายหลัง
ได้ลงสมัคร ส.ส. ในนามพรรคสหชีพ และเคย
ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เมื่อขบวนการประชา
ธิปไตย ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๒ ประสบ
ความล้มเหลว รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม
ได้ทำการกวาดล้างจับกุมผู้ก่อการฯ คุณ
ทองเปลวมิได้ร่วมการก่อการฯ หากอยู่ที่ปีนัง
เป็นเวลาหลายเดือน ตำรวจได้ส่งโทรเลขถึง
คุณทองเปลว โดยใช้ชื่อคุณนิ่มนวลเป็นผู้ส่ง
คุณทองเปลวจึงเดินทางกลับกรุงเทพฯ โดย
ไม่ทันนึกว่าเป็นกลลวงของตำรวจ ทันทีที่ถึง
กรุงเทพฯ ก็ถูกจับกุม และต่อมาถูกตำรวจ
สังหารโหดที่บริเวณบางเขน พร้อมอีก ๓ อดีต
รัฐมนตรี คุณถวิล อุดล คุณทองอินทร์ ภูริพัฒน์
และคุณจำลอง ดาวเรือง

วันแรกในห้องคุมขัง ข้าพเจ้ามีเพียงเสื้อ
ผืนใหญ่กับมุ้ง ๑ หลัง นอนเบียดกันสามแม่ลูก
หลังจากที่น้องสาวข้าพเจ้าจัดการให้ดูษฎีกกับ
วาณีเข้าโรงเรียนประจำแล้ว ข้าพเจ้าได้ให้ทาง
บ้านเอาเตียงผ้าใบมาไว้นอน

วันที่คุณแม่เดินทางจากประเทศจีนกลับประเทศไทย
สนามบินดอนเมือง เมษายน พ.ศ.๒๕๐๐

การจับกุมยังดำเนินการต่อไป และแยกการสอบสวนออกเป็นกลุ่มๆ มีกลุ่มสันติภาพ กลุ่มนักศึกษา กลุ่มกษัตริย์ พลทหารปาล พนมยงค์ อยู่ในกลุ่มกษัตริย์ ส่วนข้าพเจ้าไม่ปรากฏว่าอยู่ในกลุ่มใด การสอบสวนแม่ลูกไม่มีการเกี่ยวพัน จึงเป็นเรื่องแปลกประหลาดว่าแม่ลูกถูกจับในข้อหาเดียวกัน แต่ในสำนวนการสอบสวน ไม่เกี่ยวกันเลยไม่ทราบว่าคิดกบฏกันอย่างไร

อาจเป็น “เกียรติ” เล็กๆน้อยๆที่ข้าพเจ้าได้รับ นายตำรวจที่ทำหน้าที่สอบสวนข้าพเจ้า คือ พระพิณิจชนคดี (พิณิจ ‘เซ่ง’ อินทรทูต) นายตำรวจนอกราชการที่เชี่ยวชาญในการสร้างพยานเท็จ กรณีสวรรคตในหลวงรัชกาลที่ ๘ ผู้ซึ่งเป็นพี่ชายของ ม.ร.ว.เสนีย์ และม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

คงทราบประวัติของข้าพเจ้าแล้ว จึงไม่ได้สอบถามเพิ่มเติม พระพิณิจฯ ยื่นกระดาษแผ่นหนึ่งให้ข้าพเจ้าดู

“ยินดีช่วยเหลือ กำลังหาทางอยู่”

ข้าพเจ้ายอมรับว่าลายมือข้าพเจ้าที่เขียนถึง พล.ร.ต.ทหาร ข้าหิรัญ ก่อนหน้าท่านผู้นี้ถูกจับกุมในครั้งนี ท่านเป็นผู้มีพระคุณ เป็นเรื่องปกติวิสัยที่ข้าพเจ้าจะหาทางช่วยเหลือ ผิดตรงไหนหรือ พระพิณิจฯ ทำการสอบสวนข้าพเจ้าอีก ๒-๓ ครั้ง คำถามวกไปวนมาซ้ำๆซากๆ ว่า “นายปรีดีอยู่ที่ไหน”

ข้าพเจ้าก็อยากทราบเช่นกันว่า “นายปรีดีอยู่ที่ไหน” ๓ ปีกว่าแล้ว นับตั้งแต่ที่ข้าพเจ้าวางแผนให้นายปรีดีหลบหนีจากเมืองไทยไปเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๔๙๒ ข้าพเจ้าขาดการติดต่อกับนายปรีดีโดยสิ้นเชิง

ข้าพเจ้าได้รับอนุญาตให้เดินเล่นตรงทางเดินหน้าห้องขัง หลังอาหารค่ำ ข้าพเจ้าออก

เดินเล่นรับลมหนาวเสมอ และสามารถเห็นการเคลื่อนไหวของผู้คนในกรมตำรวจ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ มักต้อนรับแขกยามวิกาล ในจำนวนนั้น มีชายผิวขาวสองคน คนหนึ่งข้าพเจ้ารู้จักดี เป็นชาวอเมริกันที่เข้ามาในเมืองไทยเมื่อครั้งเป็น O.S.S. และต่อมาองค์นี้ได้กลายเป็น C.I.A. ส่วนอีกคนข้าพเจ้าไม่รู้จัก ต่อมาทราบว่า เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวกรองสถานทูตอเมริกัน และเป็นคนคนเดียวกับเจ้าหน้าที่สถานกงสุลอเมริกันประจำเชียงใหม่ ที่ขีดฆ่าวีซ่าผ่านแดนสหรัฐอเมริกาบนพาสปอร์ตของนายปรีดี เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๑

ชีวิตในที่คุมขัง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความเคยชินของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีส่วนตัวตรงที่เป็นคนตื่นเช้าและต้องดื่มกาแฟทันที จึงให้นายเวียงคนขับรถนำมาจากบ้านแต่กว่าได้ดื่มกาแฟถ้วยแรกก็สายมาก ๆ ข้าพเจ้าชะเง้อมองลงไปดูข้างล่าง นายเวียงมาพร้อมกับกระติกกาแฟร้อน แต่ประตูล็อกข้างล่างยังปิดสนิทอยู่ ข้าพเจ้าคิดอยู่ในใจว่า นี่ถ้าเกิดไฟไหม้แล้วจะทำอย่างไร ไกล่เทียง พี่ๆน้องๆ และญาติสนิทนำอาหารใส่ภาชนะมารับประทานมาเยี่ยม ตำรวจคู่หูคว่ำมีสิ่งแปลกปลอมซ่อนอยู่ในอาหารหรือไม่ อาหารที่นำมารับประทานกลายเป็นขยะในทันที

จมูกของข้าพเจ้าไม่สามารถสัมผัสกลิ่นของข้าวสวยที่หอมกรุ่น ลิ่นไม่สามารถพิสูจน์ความอร่อยของน้ำพริกปลาทุ อาหารจานโปรด กอปรกับจิตใจที่พะวงถึงอนาคตของตนเองว่าจะถูกจองจำอีกนานเท่าใด น้ำหนักตัวลดจาก ๔๘ กิโลกรัม เหลือเพียง ๔๒ กิโลกรัม ความเครียดทำให้ความดันต่ำ มีน้ตริษะบ่อยๆ นพ. โกวิท อัครวนนท์ และนพ.ทวี ดันติวงศ์ ได้รับ

อนุญาตให้เป็นผู้ตรวจรักษาตามคำร้องของ
ข้าพเจ้า

ขณะที่ข้าพเจ้าอยู่ในที่จองจำ มี “ผู้หวังดี”
ไปหา มารดาข้าพเจ้า บอกว่า เขาสามารถนำ
กาแฟเข้าไปขายในห้องขัง และเต็มใจที่จะนำ
ข่าวสารจากข้างนอกส่งถึงตัวข้าพเจ้า โดยไม่
ต้องผ่านการตรวจตราของตำรวจ โชคดีว่ามารดา
ข้าพเจ้ามิได้หลงเชื่อใครง่าย ๆ

วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ตำรวจได้นำข้าพเจ้า
มาขออำนาจฝากขังต่อที่ศาลอาญา และทุก ๆ
๑๒ วัน ข้าพเจ้าถูกนำตัวมาศาล ด้วยข้ออ้าง
ของตำรวจว่า พยานที่รู้เห็นการกระทำของ
ข้าพเจ้าอยู่ต่างประเทศ มาให้การไม่ได้

อากาศในเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๕
หนาวจัดกว่าทุกปี งานรัฐธรรมนูญในปีนั้นจัด
ที่สวนลุมพินี

วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๖ เป็นวันคล้าย
วันเกิดครบรอบ ๔๑ ปีของข้าพเจ้า คุณแม่
พร้อมญาติพี่น้องหลายสิบคน คุณฉลบชลัยย์กับ
บรรดาครู ร.ร.ตรุณทยาน มาอวยพรข้าพเจ้าที่
กองสันติบาล นอกจากนี้ พระยาสุนทรพิพิธ
อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ก็
มาร่วมอวยพรด้วย มีอีกท่านหนึ่ง แม้ว่าไม่ได้
มาอวยพรวันเกิดข้าพเจ้า แต่ได้มาเยี่ยมข้าพเจ้า
ที่กองสันติบาล มิได้หวังเกรงว่าจะกระทบ
กระเทือนตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ ท่านผู้นี้คือ
อาจารย์สนั่น สมิตร ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของ
กระทรวงศึกษาธิการ

ขนมเค้กวันเกิดตัดแบ่งกันรับประทานในหมู่
ผู้ต้องหาหญิง และยังมีเผื่อแผ่ให้ตำรวจสันติบาล
ที่ควบคุมข้าพเจ้าด้วย ข้าพเจ้าไม่ลืมตำรวจที่รัก
ความเป็นธรรมและรู้สึกเห็นอกเห็นใจข้าพเจ้า
ทั้งนี้พวกเขาจำเป็นต้องปฏิบัติไปตามหน้าที่

วันเวลาสืบคลานอย่างเชื่องช้า จนกระทั่ง
ครบกำหนด ๘๔ วันของการขอฝากขังต่อศาล
ตำรวจเสนอสำนวนการสอบสวนไปยังกรม
อัยการ เพื่อให้ฟ้องข้าพเจ้าฐานกบฏ กรม
อัยการพิจารณาแล้วว่าไม่มีหลักฐานที่จะฟ้อง
ข้าพเจ้าฐานกบฏ ในที่สุด วันที่ ๖ กุมภาพันธ์
๒๕๕๖ ข้าพเจ้าได้รับอิสรภาพ ส่วนपालกับ
ผู้ต้องหาในคดีกบฏสันติภาพถูกอัยการฟ้องว่า
เป็น “กบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักร”
เจ้าหน้าที่ตำรวจเตรียมนำปาลขึ้นรถสอง
แถวไปคุมขังที่เรือนจำลพบุรี ถนนมหาไชย
ข้าพเจ้าตามขึ้นไปบนรถด้วย ตำรวจนายหนึ่ง
หันมาบอกข้าพเจ้าว่า

“ไปคุณนะ” ข้าพเจ้าสวนตอบทันทีว่า

“ไม่ต้องเอาคุณมาขัง ปู่ฉันเป็นคนสร้างคุณ
นี่เอง”

ปู่ข้าพเจ้า พระยาไชยวิชีวิต สิทธิสาตรา
(นาค ณ ป้อมเพชร์) เป็นแม่กองก่อสร้าง และ
เป็นผู้บัญชาการคนแรกของทัณฑสถานแห่งนี้

ข้าพเจ้านั่งมาในรถกับปาลและผู้ต้องหา
ในคดีกบฏสันติภาพ แล้วข้าพเจ้ามาส่งปาลได้
แค่หน้าประตูเรือนจำลพบุรี และเรือนจำแห่ง
นี้เรือนจำบางขวางได้คุมขังปาลกับผู้ร่วมชะตา
กรรมเป็นเวลาเกือบ ๕ ปี

เหตุการณ์ทั้งหลายที่ลาโถมเกิดขึ้นกับ
นายปรีดีกับข้าพเจ้า และกับลูกนั้น สุดท้ายข้าพเจ้า
จะอดทนอีกต่อไปได้ ข้าพเจ้ารู้สึกขอบข้ำทาง
จิตใจและร่างกายเป็นอย่างมาก จึงได้ตัดสินใจ
เดินทางไปฝรั่งเศส เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.
๒๕๕๖ ก่อนออกเดินทางข้าพเจ้าได้ไปลาปาล
ที่ศาลอาญา

วันหนึ่งในเดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๕๘ ขณะ
นั้นข้าพเจ้าได้เดินทางมาใช้ชีวิตร่วมกันกับนาย

ปริศนาก็กรงปักกิ่งแล้ว จำได้ว่าขณะเปิดวิทยุ All India Radio เสียงโฆษกวิทยุภาคภาษาฮินดี เอ่ยชื่อ กุหลาบ สายประดิษฐ์ ปาล พนมยงค์... ด้วยสำเนียงแปร่งๆแบบชาวภารตะ ข้าพเจ้าฟังไม่รู้เรื่อง แต่ก็รู้สึกตกใจว่าเกิดอะไรขึ้นกับลูก จนกระทั่งรายการภาคภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้าจึงรู้ว่า ปาลถูกศาลอาญาตัดสินจำคุกเป็นเวลา ๒๐ ปี ซึ่งต่อมาได้รับการลดโทษลงเหลือ ๑๓ ปี ๔ เดือน

อีก ๒ ปีต่อมา เนื่องในโอกาสที่ประเทศไทยเฉลิมฉลองกิ่งพุทธกาล เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๐ ปาลกับผู้ต้องหาในคดีกบฏสันติภาพ ก็ได้รับการพระราชทานนิรโทษกรรม

พิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์
ฉบับวันที่ ๒๓, ๓๐ กรกฎาคม
และ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๕

วิทยุขราเชื่อถือในทุกสิ่งทุกอย่าง
 วิทยุกลางคนสงสัยในทุกสิ่งทุกอย่าง
 วิทยุหนุ่มสาวรู้ไปหมดทุกสิ่งทุกอย่าง

ออสการ์ ไวลด์